

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W KONINIE
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА В КОНІНІ
UNIWERSYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
CHERSONSKI WYDZIAŁ ODESKIEGO UNIWERSYTETU SPRAW WEWNĘTRZNYCH
ХЕРСОНСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY.**

***TOM V: DYNAMIKA BADAŃ NAUKOWYCH I EDUKACYJNYCH
W WARUNKACH PANDEMII***

Pod redakcją naukową:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomyra, Vasyl Ilnytskyj

**РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ.**

***TOM V: ДИНАМІКА НАУКОВИХ ТА ОСВІТНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ***

За науковою редакцією:
Ян Гґжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Cherson
2021

Конін – Ужгород – Херсон
2021

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том V: Динаміка наукових та освітніх досліджень в умовах пандемії [колективна монографія] / [Наукова редакція: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Херсон: Посвіт, 2021. 428 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Tom V: Dynamika badań naukowych i edukacyjnych w warunkach pandemii [monografia zbiorowa] / [Redakcja naukowa: J. Grzesiak, I. Zymomyra, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Chersoń: Poswit, 2021. 428 s.

ISBN 978-617-8003-19-7

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **I.Zymomyra**; dr hab., prof. **W.Ilnytskyj**; dr hab., prof. **W.Halunko** (executive editor); dr hab., prof. **O.Dobrowolska**; dr hab., prof. **M.Zymomyra**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **T.Mishenina**; dr hab., prof. **O.Newmerzycka**; dr hab., prof. **A.Peczarskyj**; dr **I.Plieth-Kalinowska**; dr **O.Zymomyra**; **O.Nepsha**.

Redakcyjna kolegia:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; доктор філологічних наук, проф. **І.Зимомя**; доктор історичних наук, проф. **В.Ільницький**; доктор юридичних наук, проф. **В.Галуцько** (відповідальний секретар); доктор філологічних наук, проф. **О.Добровольська**; доктор філологічних наук, проф. **М.Зимомя**; доктор педагогічних наук, проф. **Ю.Кузьменко**; доктор педагогічних наук, проф. **Т.Мішеніна**; доктор педагогічних наук, проф. **О.Невмержицька**; доктор філологічних наук, проф. **А.Печарський**; д-р І. **Пліт-Каліновська**; кандидат філологічних наук, доц. **О.Зимомя**; **О.Непша**.

Recenzenci:

dr hab., prof. Zenon Jasiński

dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Зенон Ясінські

д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-8003-19-7

© Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький, 2021
© Посвіт, 2021

ЗМІСТ

ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Grzesiak J. Badania jakościowe nad pomnażaniem i wyzwalaniem kompetencji w toku edukacji on-line.....	6
Варнавська І. Основні аспекти інноваційних технологій в освітньому процесі.....	20
Гвоздяк О. Динаміка німецько-українських лінгвокультурних взаємин на Закарпатті.....	33
Голованова І., Бєлікова І., Безбородько М., Хорош М. Принцип структурування навчального матеріалу дисциплін з менеджменту освіти в магістратурі педагогічного вищого навчального закладу.....	41
Honsalies-Munis S. African american language and cultural realia in the novel 'Jazz' by Tony Morrison (multicultural aspect).....	49
Гричаник Н. Самостійна та індивідуальна робота в методичній підготовці студента до проведення шкільного аналізу епічного твору.....	59
Добровольська О. Мовно-стильові засоби індивідуалізації персонажів трагедії В. Шекспіра «Юлій Цезар» в оригіналі та перекладі В. Мисика.....	67
Емельянова Ю. Понятіе «общечеловеческие ценности» в постглобализационном дискурсе.....	80
Зимомря М., Зимомря І. Барви життя педагога – в трудах. Леоніду Оршанському – 60	89
Ільницький В. Життєвий та бойовий шлях Володимира Фрайта (1911 – 1951).....	96
Карпан О. Role of colour in dress design.....	106
Краснова О., Плужнікова Т., Ляхова Н., Краснов О. Особливості роботи психолога в закладі дошкільної освіти комбінованого типу.....	114
Курок В., Хоруженко Т. Практична підготовка майбутніх учителів у Глухівському учительському інституті в кінці ХІХ – на початку ХХ сторіччя.....	122
Литньова Т. Роль міжкультурної комунікативної компетентності у підготовці фахівців сфери гостинності.....	130
Малинка М., Александрович Т. Формування загальнокультурної компетентності у здобувачів вищої освіти під час вивчення гуманітарних дисциплін як необхідна складова сучасного освітнього процесу.....	139
Мінчак Н., Хомош Ю. Теоретико-методичні засади організаційно-економічного механізму управління персоналом.....	147
Мойсюк В., Луцик Н. Зоосемічний та флоросемічний символи як компоненти фразеологічних одиниць французької мови.....	159
Непша О., Іванова В., Зав'ялова Т. Навчальна практика як умова формування екологічної культури майбутніх учителів географії.....	169

Нестерович Б., Тарасенко Г. Досвід вивчення стану сформованості професійної готовності майбутнього вчителя початкових класів до музично-виховної роботи в школі 1-го ступеня.....	182
Plieth-Kalinowska I. Kompetencje społeczno-emocjonalne trzylatków przedmiotem badań jakościowych.....	196
Прохненко І., Росул Т., Добровольський Л. Містифікована історія Середнянського замку: спростування та наукова верифікація.....	203
Проценко А, Котова О, Ушаков В. Генеза понять «компетенція» та «компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми.....	220
Романова Н. Функції частки ја в політичному дискурсі (на матеріалі електронних версій промов Ангели Меркель за 2020 рік)	229
Суханова Г, Купрєєнко М., Іваненко В. Форми фізичної рекреації як підґрунтя формування здорового стилю життя студентської молоді.....	241
Ткаченко Т. Фемінне прозописьмо Євгенії Божик.....	255
Харченко Н., Краснова О. Активні методи навчання – вимога часу.....	263
Khrystova T. Diagnostics and monitoring of youth health.....	271
Цінько С. Семантична та структурна характеристики лексичних елементів на позначення внутрішнього стану людини у романістиці Люко Дашвар.....	280
Чубіна Т., Федоренко Я. Соціологічні проблеми соціалізації особистості.....	290
Chukhno O. Techniques of developing trainee teachers' pronunciation skills in distance education.....	299
Шевчук Л. До питання про диференціацію навчання у країнах Європи: від найдавніших часів до епохи Відродження.....	307
Шемчук В. Психічна напруженість в модельованих екстремальних умовах діяльності.....	319
Шеретюк Р., Стоколос Н. «Перед Богом і Вітчизною відповідальні» (Практика підготовки педагогів римо-католицького ордену піарів на Волині та їх видатні представники (XVIII – початок XIX ст.))	328
Шілінг А. Архітектура інформаційної системи оцінювання знань споживачів освітніх послуг у закладах вищої освіти.....	337
Яненко Л. До науки про народовладдя.....	352

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Божук Т., Гуштан К. Регіональна рекреаційно-туристична дестинація «Північно-західний мегасхил масиву Боржава».....	366
Гришко С., Непша О., Прохорова Л. Гідрогеологічні умови формування ресурсів підземних вод Приазов'я.....	381
Ільницька К., Краснобокий Ю., Ткаченко І. Системно-інтегративний підхід до викладання фундаментальних наук у процесі підготовки учителів природничих дисциплін освітнього ступеня Магістр.....	395

**Оксана КРАСНОВА, Наталія ЛЯХОВА,
Тетяна ПЛУЖНІКОВА, Олег КРАСНОВ**
(Полтава, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КОМБІНОВАНОГО ТИПУ

The article describes the topic of implementation and planning of psychological counseling in the professional activity of a practical psychologist in preschool institutions. The main thing in the success of the activity of a preschool education institution is the high-quality organization of methodological work. The work of a psychologist in a preschool education institution provides for the study of the educational process; study of the dynamics of changes in the development of preschool children; organizing partnerships with parents; creation of a favorable psychological climate in the teaching staff. The content and features of the use of the main legislative, regulatory and departmental documents are disclosed.

Орієнтація освіти на гуманістичні принципи навчання і виховання дитини та забезпечення відповідних умов допомагають створенню відповідної моделі соціальної компетентності людини, яка б дозволяла їй оптимально вирішувати складні питання своєї життєтворчості, успішно досягати індивідуальних і суспільних цілей. Одним із найважливіших етапів є дошкільний період життя, саме тому психологічне забезпечення розвитку дитини у дитячому садочку, її навчання й виховання набувають великого значення у подальшому житті кожної особистості [9].

Психічний розвиток дитини від народження до трьох років позначається великим обсягом оволодіння знань та різного виду умінь і навичок, що складає основу гармонійного особистісного розвитку в майбутньому. Психологічний супровід батьків дитини віку немовляти та раннього дошкільного віку полягає у психологічній просвіті щодо знань критеріїв психічного розвитку. В універсальному словнику української мови термін «критерій» визначається як «одна з основних ознак, мірило для визначення, оцінки, класифікації чого-небудь» [4]. Поняття «критерії» важливе для розуміння відповідності рівня психічного розвитку дитини певного віку віковій нормі. Маючи знання про критерії психічного розвитку та методи перевірки відповідності рівня психічного розвитку дитини віковій нормі, батьки зможуть грамотно організувати взаємодію з дитиною та попереджати виникнення проблем у її розвитку. Автори зазначають, що дошкільний вік важливий тому, що саме від нього залежить майбутній розвиток людини. Необхідність оцінки психічного розвитку дітей у ранньому віці зумовлена його значенням для ранньої педагогічної реабілітації деяких порушень (спадкових, природжених або здобутих) і для профілактики можливих відхилень у майбутньому [5].

Основними критеріями психічного розвитку дитини від народження до трьох років є:

- зорові орієнтовні реакції;
- слухові орієнтовні реакції;
- емоції і соціальна поведінка;
- рухи руки і дії з предметами;
- загальні рухи;
- підготовчі етапи розвитку розуміння мови;
- підготовчі етапи розвитку активної мови;
- орієнтування в режимних процесах.

Критеріями психічного розвитку дітей від одного до двох років є:

- розуміння мови;
- активна мова;
- сенсорний розвиток;
- гра та дії з предметами;
- рухи;
- навички.

Робота психолога з дітьми у віці від 3 до 5 років спрямована в першу чергу на оптимізацію психічного розвитку та формування адекватних форм поведінки. Основні психологічні проблеми в цьому віці пов'язані передусім із появою труднощів у поведінці дітей (гіпоактивність, гіперактивність, агресивність, впертість, сором'язливість, тривожність, страхи). За Д.Б. Ельконіним рольова гра є провідною у цьому віці, тому практичний психолог має використовувати гру з метою як розвитку, так і корекції [3].

Успішність роботи психолога дитячого садочка залежить від правильно спланованої роботи. У цьому допоможе план роботи на рік та план роботи на місяць, в яких фахівець прописує напрямки своєї роботи відповідно до основних видів діяльності практичного психолога:

- діагностична робота;
- корекційно-розвивальна робота;
- консультаційна робота;
- психологічна просвіта;
- організаційно-методична робота.

Перші роки життя дитини – інтенсивний період розвитку емоцій. Від народження до 1 року важливу роль відіграє безпосереднє емоційне спілкування з батьками. Саме в цей період дитина яскраво виражає свої почуття. Гармонійно розвинена емоційна сфера є підґрунтям розвитку особистісної сфери. У віці від 3 до 5 років загострено виявляється потреба у емоційному контакті з батьком і матір'ю. У цьому віці діти найбільше цінують турботу та емоційний контакт з батьками. Якщо у дитини не задоволена потреба у емоційному контакті, можуть виявлятися проблеми у поведінці (впертість, плач, страхи, агресивність, підвищена збудливість, гіпо- або гіперактивність).

Емоційний контакт з батьками може бути порушений з багатьох причин:

- надмірна принциповість у стосунках з дитиною;

- емоційне неприйняття матір'ю (батьком) будь-яких небажаних, на їх думку, рис характеру і темпераменту дитини, нерідко причина цього криється у прихованому конфлікті з чоловіком (дружиною);

- недостатньо активна роль в сім'ї батька (матері);
- демонстративне виявлення більшої любові до менших дітей у сім'ї;
- відсутність емоційного контакту з обома батьками [6, 10].

Наслідком порушеного емоційного контакту є погіршення соматичного здоров'я дитини (психосоматичні захворювання) та виникнення проблем у поведінці дитини.

Виділяють наступні причини та наслідки дезадаптації дитини до дитячого садка, які ускладнюють її адаптацію:

1). антенатальні фактори (розвиток дитини до народження), такі як:

- токсикози I та II половини вагітності,
- хронічні та гострі інфекційні захворювання матері,
- неконтрольований прийом лікарських засобів,
- стресові ситуації,
- шкідливі умови роботи,
- вживання алкоголю та паління.

2). інтранатальні фактори (фактори, які впливають на дитину під час народження):

- ускладнення під час пологів,
- асфіксія,
- родова травма.

3). постнатальні фактори (фактори, які впливають на розвиток дитини після народження):

- мала або велика вага дитини під час народження,
- тяжкі захворювання на першому місяці життя дитини,
- вживання матір'ю алкоголю та паління під час годування – груддю,
- фонові захворювання у дитини (рахіт, анемія тощо),
- наявність хронічних та вроджених захворювань,
- незадовільні побутові умови,
- конфліктні та стресові ситуації у сім'ї,
- гіперопіка та підвищений рівень тривожності у батьків (особливо у матері),

часта зміна вихователів у дитячих садках,

- велика кількість дітей у групі.

На основі розглянутих факторів ризику можна скласти «портрет» дезадаптованої дитини: це негативні емоції, страх, гнів, втрата соціальних контактів, уповільненість пізнавальної діяльності, втрата навичок самообслуговування, можливий короточасний регрес мови, неврівноваженість, порушення сну, втрата апетиту.

Основними практичними порадами батькам стосовно адаптації є:

- не обговорювати проблеми, які пов'язані з дитячими садочками і викликають тривожність у батьків при дитині;

- оздоровлювати дитину, зміцнювати імунітет відповідно до призначень лікаря;
- не віддавати дитину до дитячого садочку в період кризи трьох років;
- узгодити домашній режим і режим дитячого садочка;
- як можна раніше познайомити дитину з дітьми і вихователями дитячого садочка;
- влаштувати дитину в групу, де є знайомі ровесники;
- розвивати в дитини навички спілкування з ровесниками і дорослими;
- навчити дитину всім необхідним навичкам самообслуговування;
- не погрожувати дитині дитячим садочком, як мірою покарання за неслухняність;
- не нервувати і не демонструвати дитині свою тривожність;
- підкреслювати свою любов до дитини [1, 2].

Робота психолога з дезадаптованими дітьми зводиться до розвитку навичок спілкування, адекватних форм поведінки, подолання страхів та тривожності. Основною формою роботи є різноманітні види гри (сюжетно-рольові, ігри з правилами, режисерські ігри тощо) [7, 8].

Діяльність закладу дошкільної освіти має бути направлена на реалізацію основних завдань дошкільної освіти: збереження та зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей, формування їх особистості, розвиток творчих здібностей та нахилів, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту. Особливістю є те, що в даному закладі має здійснюватися корекційна робота з дітьми, що мають вади мовленнєвого розвитку у спеціальних (логопедичних) групах, з дітьми, які мають інші порушення розвитку, адже даний навчальний заклад є комбінованим.

Пріоритетними завданнями діяльності дошкільного закладу комбінованого типу є:

- впровадження в практику роботи особистісно-орієнтовану модель дошкільної освіти, сприяти реалізації принципів демократизації відповідно до нахилів, здібностей, інтересів та потреб кожної дитини;
- забезпечення росту професійної майстерності педагогів, удосконалення роботи з молодими спеціалістами, всебічно сприяти їх самореалізації;
- вдосконалення роботи по всебічному розвитку дітей дошкільного віку, сприяння розвитку у них креативності та творчості;
- проведення ефективної корекційно-відновлювальної роботи, спрямованої на подолання вад мови і покращення мовлення дітей;
- активізація використання сучасних освітніх технологій, прогресивних педагогічних ідей, направлених на різнобічний розвиток дитини дошкільного віку.

Організація освітньої діяльності в дошкільному навчальному закладі здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту»;

- Указу Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки»;
- Базового компонента дошкільної освіти;
- Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (затверджено наказом МОН України від 16.06.2015 № 641);
- Положення про дошкільний навчальний заклад (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2003 № 305);
- Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів (затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234);
- Наказу МОН України «Про затвердження гранично допустимого навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності» (затверджено наказом МОН України від 20.04.2015 № 446);
- Листа МОН України «Про організацію додаткових освіти послуг у дошкільних навчальних закладах» від 15.11.2013 №1/9-813;
- Типового положення про атестацію педагогів працівників затверджене наказом МОН України від 06.10.2010 №930 (із змінами).

Психологічна служба даного закладу у своїй діяльності орієнтована на психологічний супровід дітей у процесі їх відвідування дитячого садка.

Пріоритетними напрямками роботи психолога дошкільного навчального закладу є: сприяння адаптації дітей до дошкільного навчального закладу, супровід когнітивного та емоційного розвитку дітей, сприяння розвитку психологічної обізнаності та компетентності батьків та педагогів навчального закладу, сприяння розвитку творчих здібностей дітей, оптимізація взаємодії дітей, вихователів та батьків, психологічний супровід підготовки дітей старшої групи до школи, вирішення проблем в емоційній сфері (тривожність, сором'язливість, наявність страхів, агресивність).

Важливим напрямком роботи психолога в дитячому садку є супровід психічного розвитку дітей, відстеження дітей із проблемами в розвитку й своєчасній ранній допомозі дітям і батькам, адже в закладі впроваджується інклюзивна освіта. Відповідно, психологічний супровід дітей в логопедичних різновікових групах – одне із першочергових завдань практичного психолога.

У своїй діяльності психологічна служба дошкільного навчального закладу виконує такі види роботи, як: організаційно-методичну, діагностичну, консультативну, просвітницьку та корекційно-розвивальну. При чому ці види роботи здійснюються у трьох напрямках: з дітьми, батьками та педагогічним колективом.

Психологічна діагностика психолога дошкільного навчального закладу проводиться у процесі занять із дітьми, чи окремо психологом (за необхідності). Для практичної діагностики психолог використовує широкий спектр методик, направлених як на вивчення особливостей пізнавального, емоційного, психосоціального і особистісного розвитку дітей, які відвідують ДНЗ. Так, психолог використовує методики: методика визначення тривожності дитини (за Н.Ю. Максимовою, К.Л. Мілютіною), методика діагностики емоційного стану дитини (за А.М. Прохоровим), Методика виявлення страхів та тривожності дитини

(Є.І. Рогова), Анкета визначення агресивності у дошкільника (Лаврентьєва Г.П., Титаренко Т.М.), Методика «Тест руки» (З. Брайклін, Е. Вагнер), «Складні аналогії», «Істотні ознаки», «Виключення понять», «Коректурна проба», «Рахунок за Крепелінім», «Піктограма» (Б.Г. Херсонський), «Запам'ятовування 10 слів», тест Векслера, «Класифікація предметних картинок», «Виключення предметів», «Сюжетні картинки», методика Кооса, тощо. За результатами діагностики проводиться індивідуальна і групова робота з дітьми, надаються рекомендації педагогам і батькам.

Практичним психологом дошкільного навчального закладу проводиться активна просвітницька діяльність, направлена на висвітлення основних питань психологічного супроводу дітей до вступу до школи. Зокрема, він проводить широкий спектр заходів з батьками, які входять до циклу занять «батьківський лекторій». Зокрема, це – заняття на такі теми: «Як сприяти адаптації дитини до ДНЗ?», «Як правило організувати режим дня дитини?», «Основні мови ефективного спілкування з дітьми», «Розвиваючі ігри для логіко-математичного розвитку дітей», «Граючись, розвиваємось», «Ранній розвиток дитини. Методика Глена Домана», тощо.

Психологічне консультування дітей та батьків психологом проводиться з проблем: оптимізації стосунків з дитиною, сприяння розвитку творчих здібностей дітей, вирішення конфліктів у батьківсько-дитячих стосунках, організації режиму дня дитини, сприяння оптимальному особистісному розвитку дитини, тощо.

Важлива частина роботи психолога ДНЗ – методична, адже це дозволяє психологу підготуватися до здійснення корекції, просвіти і консультування, проаналізувати ефективність різних видів своєї діяльності та методик, розширити свою компетентність у психологічному супроводі дітей. До методичної роботи належить, також, заповнення документації психологом, планування діяльності, її облік, ведення індивідуальних карток дітей, тощо.

Корекційні заняття психолога ДНЗ можуть бути індивідуальними та груповими. У ході цих занять психолог намагається скорегувати небажані особливості психічного (особистісного, когнітивного чи емоційного) розвитку дитини. Вони можуть бути спрямовані як на розвиток пізнавальних процесів (пам'ять, увага, мислення), так і на рішення проблем в емоційно-вольовій сфері, спілкування та проблеми самооцінки дітей.

Особливу увагу у контексті здійснення корекційної роботи психолог приділяє супроводу дітей, які мають вади мовленнєвого розвитку – корекції їх пізнавальної сфери, емоційного реагування, покращення адаптаційного потенціалу, тощо. Загалом, психологічний супровід таких дітей реалізується психологом у тісній співпраці з логопедом та медичними працівниками.

Основним в діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу є ведення робочої документації психолога. Її діяльність здійснюється на засадах нормативних документів Міністерства освіти України (зокрема, «Положення про психологічну службу в системі освіти України», «Етичного кодексу психолога», тощо). Професійна діяльність психолога ДНЗ також регулюється законами України: «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону праці»,

«Про фізичну культуру і спорт»; тощо. Для практичної діяльності психолога важливе слідування інформації, викладеній у таких документах як Наказ МОНУ від 20.04.2001 №330 «Про затвердження Положення про експертизу психологічного та соціологічного інструментарію», Наказ МОНУ від 19.10.2001 №691 «Про затвердження Положення про пс. кабінет ДНЗ, ЗНЗ та ін. закладів», Лист МОНУ від 27.08.2000 №1/9-352 «Щодо планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України», Лист МОНУ від 04.08.2009 р. № 1/9-515 «Організаційно-методичні засади здійснення комплексної реабілітації учнів (вихованців) у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах», Лист МОНУ (№6 від 20.01.2009р «Про покращення методичного забезпечення діяльності працівників психологічної служби та ПМПК», тощо.

Діяльність психолога ДНЗ відображена у річному та місячному планах роботи, звітах за рік, журналі обліку роботи, журналі корекційно-розвивальної роботи, журналі обліку звернень, журналі консультацій, тощо. У практичному психологічному супроводі дітей у ДНЗ важливо чітко планувати роботу та слідкувати за її виконанням.

Особливості ведення документації практичного психолога полягають у наступному:

- по-перше, ведення документації психологом (в аспекті планування) дозволяє істотно систематизувати роботу;
- по-друге, ведення документації психологом (в аспекті обліку звітності) дозволяє суттєво проаналізувати роботу, виявити більш складні чи легкі, перспективні чи актуальні види робіт, що, в свою чергу, є основою для подальшого планування роботи психологом;
- по-третє, оскільки супровід дитини в умовах ДНЗ здійснюється не лише психологом, а й іншими фахівцями (логопедом, дефектологом, медичним працівником, тощо), важливе значення має ведення внутрішньої документації (перш за все, карток супроводу дитини) ЛНЗ, коли кожен із фахівців може швидко ознайомитись з результатами діяльності колеги.

Першочерговим документом, що регулює діяльність психолога закладу, є його посадова інструкція, де відображені основні напрямки роботи, права і обов'язки, зв'язки фахівця зі спеціалістами, вимоги до професійного рівня фахівця, тощо.

Головним документом у плані організації діяльності психолога є річний план роботи та графік роботи (де відображені найбільш суттєві особливості змістовної та формальної організації діяльності фахівця). Річний план роботи оформлений у вигляді таблиці, де відмічаються види роботи, їх зміст у даному році, дата виконання та особливості виконання. До основних видів роботи психолога, визначених у плані відносяться: психодіагностична, просвітницька, консультаційна та корекційно-відновлювальна робота з вихованцями, батьками та педагогами, організаційно-методична робота.

Важлива роль у документації медичного психолога бази практики належить обліковій документації – журналам обліку роботи, звітам (річному, квартальному)

та фіксованим формам опису результатів патопсихологічної діагностики – протоколам експериментально-психологічного дослідження.

Головна роль звітів та журналів обліку роботи (індивідуальних консультацій та групової роботи) полягає у систематизуванні результатів діяльності фахівця за певний період з метою оцінки ефективності діяльності та планування роботи на подальший термін.

Найбільш суттєвим документом обліку діяльності є ведення індивідуальних карток дітей та журналу обліку роботи, що дозволяє систематизувати роботу фахівця.

Отже, документація психолога виконує важливу роль у його діяльності – відображає спектр його посадових обов'язків, прав і відповідальності, дозволяє ефективно планувати та систематизувати професійну діяльність, представляти результати патопсихологічних досліджень та роботи з дитиною загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баркан А.И. Практическая психология для родителей, или как научиться понимать своего ребенка. М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. 432 с.
2. Белинская Е.В. Сказочные тренинги для дошкольников и младших школьников СПб.: Речь; М.: Сфера, 2008. 125 с.
3. Елькин Д.Б. Избранные психологические труды: проблемы возрастной и педагогической психологии / под. ред. Д.И. Фельдштейн. М.: Изд-во Междунар. пед. академии, 1995. 224 с.
4. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 848 с.
5. Манова-Томова В.І. Психологічна діагностика раннього віку. К.: «Вища школа», 1978. 167 с.
6. Матвійчук В.Є. Програма розвитку емоційно-особистісної сфери дошкільника. *Практична психологія і соціальна робота*. 2003. № 2–3. С. 41–57.
7. Павленко Т. Емоційний розвиток дітей. *Психолог*. 2002. № 41. С. 8–9.
8. Прихожан А.М. Психология тревожности: дошкольный и школьный возраст. 2-е изд. СПб.: Питер, 2009. 192 с.
9. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. / А.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова, [та ін]; наук. керівник О.Л. Кононко. Київ: ТОВ «МФЦЕР-Україна», 2014. 452 с.
10. Токаренко Л.Д. Психологічна служба в дитячому садку необхідна. *Дошкільне виховання*. 2000. № 7. С. 7–10.